

УДК 658

Сухоруков Д. І.

здобувач вищої освіти на другому (магістерському) рівні
Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Гаврилова Н. В.
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ОПТИМІЗАЦІЯ ЗАХОДІВ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Забезпечення оптимального рівня матеріальних запасів є важливим елементом у діяльності виробничих підприємств, адже це впливає на стабільність постачання продукції та загальну ефективність компанії. Раціональна система управління запасами допомагає уникати як перевищення, так і нестачі товарів, забезпечуючи гармонійний баланс між витратами на зберігання і своєчасністю постачання.

Ключові аспекти управління запасами:

1. Раціоналізація обсягів запасів: використання сучасних підходів, наприклад, моделі економічно обґрунтованого замовлення (EOQ); аналіз ринкових умов, попиту та сезонних змін для визначення оптимального рівня.

2. Систематичний контроль: автоматизовані системи для моніторингу залишків на складах у реальному часі; прогнозування потреби на основі даних про споживання та замовлення.

3. Параметри і принципи закупівель: установлення порогових значень для поповнення запасів; планування обсягів і строків закупівлі для своєчасного забезпечення виробництва.

4. Зниження витрат: скорочення витрат на оренду складів, транспортування й обслуговування запасів; запобігання втратам через псування чи надлишкову кількість продукції.

5. Логістична ефективність: планування логістичних маршрутів для швидкого й економічного постачання; укладання угод із постачальниками для забезпечення стабільності поставок.

6. Уникнення перебоїв: забезпечення достатнього рівня матеріальних запасів дозволяє підтримувати безперервний виробничий процес навіть у разі непередбачених обставин.

7. Зміцнення довіри: наявність товарів у потрібний час підвищує репутацію компанії серед споживачів та партнерів.

8. Підвищення ефективності виробництва: чітке управління запасами мінімізує простой, забезпечує швидкість виконання замовлень і сприяє збільшенню продуктивності.

9. Фінансова стабільність: розумне використання запасів сприяє зменшенню витрат і підвищенню прибутковості, дозволяючи підприємству ефективніше розпоряджатися ресурсами.

Таким чином, грамотна організація процесу управління матеріальними запасами сприяє сталому розвитку виробничих компаній, підвищуючи їх конкурентоспроможність на ринку.

На підприємстві є ряд причин, що зумовлюють необхідність формування запасів, які відіграють ключову роль у забезпеченні стабільності виробничих і комерційних процесів. Основними причинами створення запасів є такі:

1. Безперервність роботи: наявність запасів гарантує, що виробництво та обслуговування споживачів не будуть зупинені через брак матеріалів чи продукції.

2. Сезонні фактори: певна сировина або товари доступні для заготівлі лише в конкретні періоди року, тоді як попит на них залишається постійним, що потребує формування резервів.

3. Реакція на пікові навантаження: запаси допомагають задовольнити споживчі потреби під час свят або інших періодів підвищеного попиту на продукцію.

4. Компенсація часу доставки: у разі тривалого транспортування товарів запаси забезпечують стабільну роботу підприємства, покриваючи можливі затримки.

5. Збалансування нерівномірності: оскільки постачальники зазвичай відвантажують продукцію великими партіями, запаси дозволяють рівномірно розподіляти товар для подальшого споживання.

6. Коливання попиту: точне прогнозування обсягу продажів не завжди можливе, тому створення запасів допомагає задовольнити потреби навіть у випадку раптового зростання попиту.

7. Захист від форс-мажорів у доставці: непередбачені обставини, такі як затримки транспортування чи погані погодні умови, можуть вплинути на постачання, але запаси дають змогу уникнути перебоїв.

8. Регулювання цінових змін: завдяки запасам підприємство може зменшувати вплив коливань цін на сировину або продукцію, знижуючи собівартість виробництва.

Формування запасів є стратегічним рішенням, яке дозволяє підприємству працювати стабільно, залишатися конкурентоспроможним і швидко реагувати на будь-які зовнішні зміни. У процесі роботи підприємства нерідко виникають труднощі, пов'язані з відсутністю автоматизованої системи складського обліку та контролю руху товарів. Це призводить до таких проблем, як надлишкові закупівлі, дефіцит документації у постачальників, затримки у списанні матеріалів на виробництво з боку співробітників відділу постачання або несвоєчасне отримання документів від виробничих підрозділів.

Для подолання цих недоліків рекомендується впровадити наступні кроки:

1. Упорядкування номенклатури: Запровадити стандартизований довідник номенклатурних позицій із чітко визначеними параметрами. Обмежити доступ до його редагування лише одному відповідальному співробітнику. Зобов'язати працівників використовувати виключно дані з довідника під час оформлення заявок, оприбуткування або списання ТМЦ, щоб мінімізувати помилки.

2. Розробка регламентів і процедур: Підготувати детальні інструкції для працівників відділу постачання та складу, які регулюватимуть порядок списання, обліку й документообігу. Встановити чіткі терміни виконання процедур і відповідальність за їх дотримання.

3. Штрафні заходи для постачальників: Передбачити у контрактах із постачальниками фінансові санкції за недотримання умов, таких як несвоєчасне надання супровідних документів або доставка ТМЦ із неповним комплектом документів.

4. Визначення нормативів запасів: Розробити нормативи оборотності запасів, адаптовані до специфіки діяльності компанії та поточних ринкових умов. Це дозволить краще контролювати рівень запасів, запобігаючи їх надлишку або дефіциту.

Реалізація зазначених заходів дозволить підприємству підвищити ефективність управління запасами, зменшити кількість помилок, оптимізувати документообіг і забезпечити прозорість у роботі між підрозділами. Автоматизація та стандартизація цих процесів сприятимуть економії ресурсів і покращенню операційної діяльності.

Література:

1. Літвінов О., Онищук В. Управління запасами на торговельних підприємствах в період повномасштабного вторгнення. *Збірник наукових праць Одеського національного університету*. 2023, №11-12. С. 204-212.

2. Пеняк Ю., Калиниченко О. Моделі та методи управління виробничими запасами на підприємстві. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2024, №15. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2024-15-09-01>

3. Скаско О., Кут Д. Застосування нових систем управління запасами на підприємствах в умовах ринкової нестабільності та військового конфлікту. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2024, №76. С. 119-124.